

ERNAUX PO ITALSKU

Jana Šrámková

Když v uplynulých týdnech soustředil celý svět pozornost k Milánu na zimní olympijské hry, co zbývalo sportovně inertnímu nefanouškovi než podniknout do italských Alp truc-výlet literární? A protože Paolo Cognetti je už alpským průvodcem příliš osvědčeným, zapadl do formátu román *Vzdálení otcové*, který před rokem prolétl českým knižním trhem téměř nepovšimnutý. Ostatně má s olympiádou další společnou vlastnost — a to nemluvím o silném osobním příběhu, který psal sám život, ač se skutečně jedná o autofikci. I tady se v jednom díle setkává když ne celý svět, pak jistě celá Evropa. Ne však v prefabrikované vesnici s plyšovými maskoty, nýbrž ve zkušenosti jediné vypravěčky, kterou si evropské kultury, jazyky a události nahrávají mezi mantinely života jako puk.

Marina Jarre, autorka a vypravěčka románu, se narodila italské matce, rusistce, která v meziválečném období odešla učit na univerzitu do Rigy. Vdala se tu za charismatického Žida, který nebyl právě rodinný typ. Rodina každopádně mluvila německy. Když se rodiče rozešli, svedli dramatický boj o malé dcery — nabádání ke lhaní, útěk, život na utajovaných adresách, zmizení do Itálie — a ty skončily u babičky v horském městečku Torre Pellice v piemontské oblasti. Nicméně tady žije minorita dávných valdenských, kteří tu před mnoha staletími unikli brutálnímu pronásledování a dodnes si drží svou náboženskou i jazykovou identitu. Novým jazykem sester tak byla francouzština a v Itálii se staly protestantkami. Až na vyšším stupni přibyla dívkám italština, a Marina Jarre tak konečně našla svůj „mateřský jazyk“, kterým bude jednou psát.

Jakkoli atraktivní je stopovat v životě spisovatelky jazykové zlomy (a to jsme ještě vynechali ruskou chuť, dědečkovy exkurzy do jidiš, provensálské nadávání druhé babičky a vpád angličtiny se sestřiným manželem Američanem), daleko výraznější linku hraje ve vzpomínkách na dětství snaha získat pozornost a uznání nedostížné matky. Ta nespravedlivě přehlídí starší

Marina Jarre
Vzdálení otcové
přeložila Kateřina Vinšová
Meridione, Praha 2024
200 stran

tichou a zodpovědnou dceru a obdivuje mladší roztomilou a spontánní potvůrku.

V první části knihy se vypravěčka skutečně jeví jako uzavřená, hloubavá, dost umanutá a společensky vyčleněná dítě. S tím kontrastuje druhá část věnovaná dospívání, kde setkáváme zajímavou bystrou dívku, pořád vášnivou čtenářku s bohatým vnitřním světem, ale také s cílými kontakty a prvními láskami. Jediné, co se nemění, je chlad matky, která nic z dceřiných kvalit neocení. Ostatně pracuje dál v zahraničí a vybojované děti u babičky jen navštěvuje.

Až v závěru části o dospívání dojde ve vzpomínkách na válku, jako by v předchozích tématech nehrála roli, odtržená od životní reality, přestože život v Itálii formovala intenzivně. Jenže Marina bere pobývání německé posádky, kontakt s partyzány z hor a napomáhání odbojovým skupinám spíše lehkovážně. Zarazí absence

jakéhokoli názoru a postoje vypravěčky, nad vším vítězí jakési — oportunistické, nebo hluboce lidské? — porozumění pro všechny, prožívání momentální situace, nerozlišování mezi kluky, kteří mají jen různé úbory.

Poslední část o dospělosti je strážlivější, nepostupuje chronologicky, ale tematicky. Nejdřív se věnuje čtyřem milovaným dětem, pak manželovi, který je prima, pokud se nemá mluvit o vztahu, řešit intimita, být s dětmi nebo s čímkoli pomoci, a nakonec znovu dojde na matku, která u dcery dožívá, takže celoživotní snaha o sblížení a uznání vrcholí.

Kdo jsou tedy ti *Vzdálení otcové* v knize vystavené kolem ženských postav: matky, sestry, babičky a dcery? Jsou to ti bezradní muži, kteří v dynamických proměnách doby nedokážou vedle svých pracujících žen zastávat roli otce a manžela novým způsobem? Nebo jsou to spíše předci, kteří vtiskli svým rodům různé kulturní vzorce, odkazy a prokletí, mezi nimiž se Marina zmítá? Ostatně jeden z posledních mateřských šlehů zní, že zatímco sestra Sisi byla vždycky Židovka, Marina je ta valdenská...

Znovuoobjevené autofikce Mariny Jarre bývají přirovnávány k dílu o patnáct let mladší Annie Ernaux, nicméně jejich způsob práce s osobními vzpomínkami je spíše opačný. Kde je Ernaux doslovná, detailní a smyslově popisuje konkrétní vzpomínky, situace, postavy, fotografie, tam Jarre zobecňuje roky a etapy, vrací se do vzorců vlastního prožívání, strachů, představ, nápadů, křivd a tužeb. A zatímco Ernaux detailním popisem reálií vytvoří nakonec plastický dobový obraz a obecné svědectví o epoše, Jarre pro netypičnost svého osudu maluje spíše poetický portrét podivuhodného zrání jedné umělecké osobnosti. Vyprávění od ní vychází a z velké části ve sféře osobního zase končí. Není to méně nebo hůř, jen je to klasičtější pole a Nobelovky se tu spíše nerozdávají. Rozhodně ale lepší než koukat na rychlobruslení. ●